

Täby kommun
Kommunledningskontoret
Planeringsavdelningen
Marie Björkman

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2015:7 Krav på privata aktörer i välfärden

Sammanfattning

Täby kommun har bjudits in att lämna synpunkter på betänkandet "Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7). Synpunkter på förslaget är inhämtade från berörda nämnder: socialnämnden, barn- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Punkt 9.4.4 Krav på underleverantörerna (sid 204)

Utredningens förslag innebär att de krav som ställs på leverantören även ska omfatta underleverantörer. En omständighet som behöver belysas ytterligare är i vilken omfattning en utförare ska kunna anlita underleverantörer för ett uppdrag. Det finns exempel på utförare inom omsorgssektorn som inte har någon egen personal utan löser sina uppdrag helt och hållet med underleverantörer. För utföraren kan det vara en smidig lösning, men för kommunen försvåras förutsättningarna för uppföljning och kontroll. Därför är det angeläget att denna fråga utreds närmare.

Punkt 9.4.5 Kraven bör anpassas i enskilda fall (sid 205)

Utredningen föreslår att kraven på utförarna måste anpassas till storlek på verksamheten, vilket verksamhetsområde som bedrivs och i vilken form verksamheten bedrivs. I valfrihetssystem är det kundens val som avgör volymerna, vilket betyder att flertalet verksamheter inom valfrihetsområdet bedrivs utan någon volymgaranti. I denna typ av verksamhet kan det sannolikt vara svårt att i förväg bedöma verksamhetens storlek och vilka krav som därigenom är rimliga.

Utredningens förslag sätter också fokus på frågan om förekomsten av vinster i offentligt finansierade verksamheter. I verksamheter som drivs utan volymgaranti kan beläggningen variera från ett år till ett annat. För att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt, måste utföraren ha de finansiella resurser som krävs för att klara dessa svängningar utan att behöva säga upp personal eller avveckla verksamhet. Andra faktorer som kan få konsekvenser för utförare som inte har några finansiella reserver kan vara att kommunens handläggning i t ex

byggprocesser försenas, vilket kan innebära att ett företag står med utgifter för arbetskraft och verksamhet som inte kommer igång som planerat och därmed genererar kostnader det inte finns täckning för.

Även krav på leverantörer inom den "hårda" sektorn kan behöva anpassas utifrån det förhållande att de levererar till mjuka verksamheter, vad gäller klagomåls- hantering, eventuell hänsyn till rökfri arbetstid osv. Fastighetsunderhåll som upphandlad tjänst påverkar individers helhetsupplevelse av kvaliteten i t ex förskola och skola, varför detta måste beaktas i kravställandet.

Punkt 10.1 Krav på tillstånd för att få bedriva hemtjänst (sid 210)

Utredningen föreslår att det ska införas ett krav på tillstånd för att bedriva hemtjänst då tryggheten för de personer som beviljas hemtjänst är av ett skyddsvärt intresse. Några omständigheter behöver belysas närmare:

Hemtjänstuppsdraget består av två huvuddelar: omsorg och service. Omsorgsuppsdraget är nära knutet till personlig integritet och för att utföra omsorg av god kvalitet krävs särskild kompetens. Inom detta område är det därför rimligt att, liksom för t ex särskilt boende, kräva tillstånd för att få bedriva verksamhet. När det gäller service, handlar en större andel av detta uppdrag om rent praktiska sysslor, framför allt städning. För detta krävs vanligen inte samma kompetens som för omsorgsuppsdraget. Uppsdraget kan idag vara fördelat på flera aktörer, där några utför omsorgsinsatser och andra serviceinsatser. Enligt LOV har utföraren möjlighet att erbjuda så kallade tilläggstjänster, som inte ingår i biståndsbeslutet med kan omfattas av RUT-avdrag.

Den demografiska utvecklingen med en kraftig ökning av antalet 80 år och äldre sätter fokus på vad som ska ingå i det den offentligt finansierade omsorgen i framtiden- vad som ingår i hemtjänstens grunduppdrag. Förslaget om tillståndsplikt väcker därför även frågan om den utförare som endast utför service ska omfattas av tillståndsplikten. Och vad som i så fall ska skilja den tillståndspliktiga servicen från den service som t ex kan utföras som en tilläggstjänst enligt LOV.

Punkt 10.2. Tillståndsplikt ska gälla oavsett hur kommunen upphandlar (sid 215)

Utredningen föreslår att tillståndsplikten även ska omfatta verksamheter som kommunen genom avtal har överlämnat till en privat utförare att utföra (entreprenader).

För närvarande omfattas inte entreprenader av tillståndsplikt. Denna ordning härrör från en uppfattning om att kommunens huvudmannaskap garanterar

verksamhetens kvalitet och att tillstånd därför inte behövs för entreprenaddriven verksamhet. Det är rimligt att privata utförare inom samma verksamhetsområde, t ex särskilt boende, omfattas av tillståndsplikt. Därigenom får tillståndsplikten en tydligare koppling till brukarnas skyddsbehov och den verksamhet som bedrivs.

I sammanhanget är det angeläget att påtala vikten av rimliga handläggningstider hos de myndigheter som utfärdrar tillståndet och den ökade byråkratisering och administration som tillståndsgivningen sannolikt kommer att innebära. Ett alternativ, som dock behöver utredas närmare, kan vara att lägga tillståndsprövning för entreprenadutförare på kommunerna (jfr tillståndsprövning av förskola, punkt 11.11).

Korta handläggningstider blir särskilt viktigt när det handlar om verksamheter med stora uppstartskostnader och utan volymgaranti (t ex särskilt boende inom ett valfrihetssystem enligt LOV).

Punkt 11.1 Ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet (sid 223)

Utredningen föreslår att en förutsättning för att få tillstånd att bedriva verksamhet enligt SoL och LSS samt godkännande att bedriva utbildning enligt skollagen är att den sökande kan uppvisa ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt. Se även kommentarer om vinster under punkt 9.4.5.

Att tillstånd förutsätter att det finns ekonomiska förutsättningar för att bedriva verksamhet långsiktigt är viktigt, inte minst ur brukarperspektivet. Frågan är dock komplex, särskilt när det finns både små företag och stora koncerner inom såväl skola som socialtjänst.

De valfrihetsmodeller som gäller inom såväl skola som socialtjänst bygger på att utföraren godkänns att verka i systemet samt att den enskilde väljer utföraren. Den enskilde har dessutom möjlighet att när som helst byta utförare. Nya utförare kan i det närmaste fritt etablera sig om de uppfyller kraven för att bli godkänd. I ett sådant system blir det svårt att överblicka den förutsättningarna för att bedriva verksamheten långsiktigt, i synnerhet inom områden som har höga fasta kostnader (personal och lokaler).

Det kommer vidare att ställa stora krav på kompetens hos den myndighet som ska följa upp och bedöma dessa förutsättningar.

11.2 Krav på insikt, erfarenhet och i övrigt lämplig (sid 226)

Utredningen föreslår att tillstånd endast ska beviljas den som har tillräcklig insikt och erfarenhet samt i övrigt bedöms vara lämplig. Kraven kan vara rimliga, men

finns en risk för att högt ställda krav kan försvåra inträdet på den offentligt finansierade välfärdsmarknaden, särskilt för små aktörer. Vid införandet av LOV var den enskildes valfrihet en viktig aspekt, möjligheten för små företag att etablera sig en annan. Skärps kraven riskerar små företag att inte ha tillräcklig kapacitet för att kunna etablera sig och hålla sig kvar på marknaden.

Punkt 11.7 Avgifter (sid 236)

Utredningen föreslår att avgift ska tas ut för tillståndsprövningen. tillståndsprövningen. Frågor som är angelägna att klarlägga är hur avgiften ska räknas fram samt om avgiften kommer att sättas i relation till tillståndets omfattning eller verksamhetens volymer.

Punkt 11.8 Utdrag ut belastningsregistret (sid 237)

Utredningen föreslår att Skolinspektionen och kommunerna bör ges rätt att få uppgift om brott motsvarande den som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har vid tillståndsprövning enligt SoL och LSS. Täby kommun ställer sig positiv till förslaget, dock bör utdraget ut belastningsregistret inges till tillståndsgivande myndighet och inte till flera nivåer i ansvarskedjan.

Punkt 11.11 Tillståndsprövning och tillsyn av fristående förskolor och vissa fritidshem (sid 243)

Utredningen föreslår att en utredning tillsätts för att klarlägga förutsättningarna för att flytta kommunernas prövning av godkännande av enskilda huvudmän, och tillsyn av fristående förskolor och vissa fritidshem, till Skolinspektionen.

Täby kommun ställer sig positiv till att en utredning tillsätts kring att skapa förutsättningar för lika villkor och rättvis bedömning vid tillståndsgivning och tillsyn. Ett alternativ som skulle innebära ytterligare positiva effekter är att förtydliga och eventuellt skärpa kommunernas tillsynsansvar.

Punkt 12. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (sid 245)

Utredningen föreslår att de föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart det är möjligt. Då de föreslagna ändringarna ännu inte är beslutade, kommer tiden mellan beslut och ikraftträdande sannolikt bli mindre än ett år om den 1 juli 2016 kvarstår. Vilket gör att berörda organisationer liksom berörda utförare får kort tid för förberedelser.

Eftersom tillståndsgivningen kommer att vara avgörande för utförares inträde på marknaden och kommuners förutsättningar att utveckla konkurrens och valfrihet, är det av yttersta vikt att detta fungerar från dag ett.

När den nya skollagen infördes fick samtliga redan beviljade utbildningsanordnare ansöka om fortsatt tillstånd enligt ett förenklat förfarande. Det finns anledning att fundera över om ett liknande förfarande ska tillämpas över hela linjen i händelse av att de åtgärder utredningen föreslår ska realiseras.

Täby kommun bedömer att en rimlig tidpunkt kan vara årsskiftet 2016/2017.